

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΟΒΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΕΥΧΟΣ 4ο/2019

Συνέντευξη Τύπου - Αθήνα, 5 Φεβρουαρίου 2020

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Κύρια σημεία της τριμηνιαίας έκθεσης του ΙΟΒΕ για την ελληνική οικονομία που παρουσιάστηκε στις 05/02/2020

- Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, η **παγκόσμια οικονομική μεγέθυνση** μάλλον δεν εξασθένησε περαιτέρω στο τρίτο τρίμηνο του 2019. Στις χώρες του ΟΟΣΑ, ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης ήταν 1,6% την περίοδο Ιουλίου – Αυγούστου, όσο και στο δεύτερο τρίμηνο της προηγούμενης χρονιάς. Όμως ένα χρόνο νωρίτερα βρισκόταν στο 2,2%. Στις πλέον ανεπτυγμένες οικονομίες (G7) η ανάπτυξη επίσης δεν επιβραδύνθηκε στο καλοκαιρινό τρίμηνο σε σύγκριση με προηγούμενο (1,6% σε αμφότερα). οι ΗΠΑ, εκτός των επιπτώσεων των μέτρων εμπορικού προστατευτισμού, απώλεσαν τη στήριξη από το δημοσιονομικό πρόγραμμα μείωσης φόρων στο εισόδημα που ολοκληρώθηκε. Η Ευρωζώνη συνέχισε να διέρχεται φάση προσαρμογής της βιομηχανίας της σε διαρθρωτικές αλλαγές. Την ίδια περίοδο Τα μέτρα εμπορικού προσανατολισμού και η ολοκλήρωση της υποστηρικτικής πιστωτικής πολιτικής, άσκησαν εντονότερες πιέσεις στην οικονομία της Κίνας. Ωστόσο ορισμένες από τις εστίες κλυδωνισμών στην παγκόσμια οικονομία φαίνεται να εξασθενούν ή τουλάχιστον, να μην επιδεινώνονται. Πρόσφατα συνάφθηκε συμφωνία ΗΠΑ – Κίνας για μια καταρχήν μη κλιμάκωση των μέτρων εμπορικού προστατευτισμού. Επιπλέον, επιτεύχθηκε συμφωνία Ην. Βασιλείου - ΕΕ για συναινετικό Brexit. Στις παραμένουσες εστίες αβεβαιότητας συγκαταλέγονται οι σχέσεις ΗΠΑ-Ιράν, οι γεωπολιτικές εντάσεις. Για το σύνολο του 2019 προβλέπεται επιβράδυνση της παγκόσμιας μεγέθυνσης, σε 2,9% από 3,6%, ενώ φέτος αυτή θα επιταχυνθεί ήπια, σε 3,3%.
- Η **ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας επιβραδύνθηκε στο τρίτο τρίμηνο του 2019**, σε 2,3%, από 2,8% το προηγούμενο τρίμηνο, κατόπιν σημαντικής αναθεώρησής του. Ωστόσο, ήταν 0,3 ποσοστιαίες μονάδες ταχύτερη από το ίδιο τρίμηνο του 2018. Στο σύνολο του εννεαμήνου Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,2%, έναντι ανόδου 2,0% ένα έτος νωρίτερα. Η άνοδος του εγχώριου προϊόντος προήλθε κυρίως από τις υψηλότερες εξαγωγές (+6,6% στο εννεάμηνο), λόγω της ενίσχυσης των εξαγωγών υπηρεσιών (+10,8%). Η αύξησή τους βελτίωσε και το ισοζύγιο του εξωτερικού τομέα, καθώς υπερέβη τη διεύρυνση των εισαγωγών (+3,3%). Έπονται σε συμβολή στην άνοδο του ΑΕΠ η δημόσια κατανάλωση (+2,9%), κατόπιν της έντονης ενίσχυσής της στο δεύτερο τρίμηνο (+9,4%) και οι επενδύσεις (+3,0%). Το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης των επενδύσεων (69,8%) προήλθε από διεύρυνση των αποθεμάτων, όχι λόγω

μεγαλύτερου σχηματισμού πάγιου κεφαλαίου, ο οποίος ήταν υψηλότερος κατά 1,0%. Σχεδόν αμετάβλητη από πρόπερσι η ιδιωτική κατανάλωση (+0,2%).

- **Ρυθμός ανάπτυξης το 2019 2,1%**, από ενίσχυση των εξαγωγών (+6,0%), κυρίως σε υπηρεσίες (Τουρισμός – Μεταφορές) και διεύρυνση δημόσιας κατανάλωσης, λόγω εκλογικού κύκλου (+2,0%). Θετική συμβολή επενδύσεων, αρκετά μικρότερη της αρχικά αναμενόμενης (+4-5%). Μικρή άνοδος κατανάλωσης των νοικοκυριών (+0,5%). Η μικρή ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης, σε συνδυασμό με το περιοριστικό «αποτέλεσμα βάσης» στις εισαγωγές προϊόντων στο τρίτο τρίμηνο, θα συγκρατήσουν την αύξηση των εισαγωγών (+4, 0%).
- **Κλιμάκωση ανάπτυξης το 2020, σε 2,2-2,5%**, από μεγαλύτερη επενδυτική δραστηριότητα, λόγω πιστωτικής επέκτασης, φοροελαφρύνσεις στις επιχειρήσεις, έργα σε αποκρατικοποιήσεις – παραχωρήσεις (+16%), νέα αύξηση εξαγωγών (+5,5-6,0%) και ανάκαμψη ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,4%). Μικρή περιστολή καταναλωτικών δαπανών δημοσίου κατόπιν της περυσινής ανόδου και από μεταρρυθμίσεις στη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών (-0,8%). Η ισχυρότερη εγχώρια ζήτηση θα αποτυπωθεί στις εισαγωγές (+6,5-7,0%).

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες, 2019 – 2020
(σε σταθερές τιμές 2010, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ		ΕΕ		ΙΟΒΕ		ΔΝΤ		ΟΟΣΑ	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
ΑΕΠ	2,0	2,8	1,8	2,3	2,1	2,2-2,5	1,8	2,3	1,8	2,1
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,6	1,8	0,5	1,5	0,7	1,4	0,8	1,3	0,6	1,8
Δημόσια Κατανάλωση	1,6	0,6	3,4	0,3	2,0	-0,8	1,9	1,0	2,3	1,1
Ακαθ. Επενδ. Πάγιου Κεφαλαίου	8,8	13,4	10,1	12,5	2,5	16,0	7,8	13,0	7,3	10,3
Εξαγωγές	4,9	5,1	4,3	3,4	6,0	5,6	4,3	4,3	3,9	3,6
Εισαγωγές	4,1	5,2	5,1	4,0	4,0	6,7	4,2	4,9	4,0	3,1
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (%)	0,6	0,7	0,8	0,5	0,5	0,8	0,5	0,6	0,4	0,4
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	17,4	15,6	19,3	15,4	17,4	15,5	17,5	15,6	17,5	16,3
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	1,2	1,2	1,0	1,3	:	:	0,1	-0,5	1,3	1,0
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	:	-1,1	-1,1	:	:	-2,8	-2,9	-0,5	0,2

Πηγές: Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2020, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2019 – European Economic Forecast, autumn 2019, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2019 - Η Ελληνική Οικονομία 04/19, ΙΟΒΕ, Φεβρουάριος 2020 — 2019 Article IV Consultation, ΔΝΤ, Νοέμβριος 2019 - Economic Outlook 106, ΟΟΣΑ, Νοέμβριος 2019

- Υπέρβαση στόχου **πρωτογενούς αποτελέσματος Κρατικού Προϋπολογισμού** το 2019, κατά €617 εκατ. (πλεόνασμα €5,01 δισεκ. αντί πλεονάσματος €4,4 δισεκ.). Η υπέρβαση προήλθε σχεδόν αποκλειστικά από συγκράτηση των δαπανών και σε μικρό βαθμό στην υπέρβαση των εσόδων. Οι λιγότερες δαπάνες έναντι του στόχου οφείλονται κυρίως στην υπό-υλοποίηση του

Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (€508 εκατ. λιγότερες), και στις μηδενικές Πιστώσεις υπό κατανομή (έναντι στόχου €462 εκατ.).

- **Περαιτέρω κάμψη της ανεργίας** το τρίτο τρίμηνο του 2019, στο 16,4%, 1,9 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018 (18,3%). Η εξασθένηση της ανεργίας κατά 94,8 χιλ. άτομα, προήλθε κατά κύριο λόγο από την αύξηση της απασχόλησης κατά 2,0% ή 77,7 χιλ. άτομα (82% της μείωσης του αριθμού των ανέργων). Οι περισσότερες θέσεις εργασίας στο γ' τρίμηνο του 2019, προήλθαν πρωτίστως από τους κλάδους Μεταφοράς-Αποθήκευσης (+24,4 χιλ. ή +13,1%), Μεταποίησης (+22,9 χιλ. ή +6,3%), Τουρισμού (+18,1 χιλ. ή +4,4%) και Εκπαίδευσης (+14,4 χιλ. ή +4,9%). Η άνοδος των εξαγωγών και στο τελευταίο περυσινό τρίμηνο, καθώς και το 2020, θα εξακολουθήσει να αποτελεί τη σημαντικότερη αιτία υποχώρησης της ανεργίας, μέσω αύξησης της απασχόλησης στους πλέον εξαγωγικούς κλάδους. Ο δημόσιος τομέας θα συμβάλει φέτος στην τόνωση της απασχόλησης μέσω προσλήψεων σε αρκετές κρατικές υπηρεσίες (παιδεία, υγεία, δημόσια ασφάλεια, εθνική άμυνα, τοπική αυτοδιοίκηση κ.λπ.), καθώς και από την προσωρινή απασχόληση μέσω ΟΑΕΔ, π.χ. σε προγράμματα κοινωφελούς χαρακτήρα. Η κλιμάκωση της καταναλωτικής ζήτησης θα αυξήσει τις θέσεις εργασίας σε κλάδους παροχής τελικών υπηρεσιών προς καταναλωτές (Λιανικό Εμπόριο, Εστίαση). Ευρύτερα, η αναμενόμενη σημαντική κλιμάκωση της επενδυτικής δραστηριότητας, θα έχει θετικό αντίκτυπο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, πρωτίστως στις Κατασκευές. Συνεκτιμώντας τους παραπάνω παράγοντες, το μέσο ποσοστό ανεργίας πέρυσι εκτιμάται πως διαμορφώθηκε στο 17,4%, σχεδόν δύο ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από ότι το 2018. Η κάμψη του θα συνεχιστεί με παραπλήσια ένταση το 2020, στην περιοχή του 15,5%.
- **Ο ρυθμός μεταβολής τιμών (Εν.ΔΤΚ)** το 2019 ήταν θετικός για τρίτο έτος, σημειώνοντας ενίσχυση 0,3%, έναντι ελαφρώς μεγαλύτερης ανόδου το 2018, κατά 0,6%. Ο πληθωρισμός οφείλεται στην ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης, καθώς η μεταβολή του γενικού δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά στο προηγούμενο έτος ήταν 1,3%, ενώ η επίδραση των φόρων και των τιμών της ενέργειας ήταν αρνητική (-0,8% και -0,1% αντίστοιχα). Για το 2020 δεν αναμένονται πληθωριστικές πιέσεις από την έμμεση φορολογία. Ενισχυτικά στο γενικό δείκτη τιμών αναμένεται να επενεργήσουν τα νέα μέτρα περιορισμού της άμεσης φορολογίας και των εισφορών στα φυσικά πρόσωπα στον Προϋπολογισμό του 2020, ενδεχομένως και άλλες παρεμβάσεις οι οποίες έχουν εξαγγελθεί για φέτος (περαιτέρω μείωση ΕΝΦΙΑ, μείωση εισφοράς αλληλεγγύης), μέσω της ενίσχυσης των πραγματικών εισοδημάτων και ακολούθως της καταναλωτικής ζήτησης. Σε ότι αφορά την επίδραση των τιμών της ενέργειας, η ήπια επιτάχυνση της παγκόσμιας ανάπτυξης το 2020, θα τονώσει αντιστοίχως τη ζήτηση πετρελαίου και τις τιμές του, αύξηση που θα μετριαστεί από την υψηλότερη ισοτιμία ευρώ/δολαρίου. Συνεκτιμώντας τους παραπάνω παράγοντες, προβλέπεται επιτάχυνση ανόδου του Εν.ΔΤΚ το 2020, στην περιοχή 0,8%. κυρίως από την τόνωση της εγχώριας ζήτησης και την αρκετά πιθανή ήπια αυξητική επίδραση των ενεργειακών αγαθών στις τιμές.
- Το τέταρτο τρίμηνο του 2019 συνεχίστηκε η μείωση του **κόστους νέου δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου**, που διαμορφώθηκε σε διαχρονικά ελάχιστο μέσο επίπεδο, κάτω από

1,4% για το 10-ετές ομόλογο (spread σε χαμηλό δεκαετίας). Προτεραιότητα στο υπό-ανάκαμψη **τραπεζικό σύστημα** αποτελεί η άμεση εφαρμογή εργαλείων με στόχο την ταχύτερη μείωση των ΜΕΔ, όπως το πρόγραμμα προστασίας περιουσιακών στοιχείων Ηρακλής, με την αξιοποίηση κρατικών εγγυήσεων. Οι στόχοι για μείωση των ΜΕΔ κάτω του 20% έως το 2021, μέσα από ένα περισσότερο ποιοτικό μείγμα εργαλείων, με έμφαση σε τιτλοποιήσεις, ρευστοποιήσεις και έσοδα από ενεργητική διαχείριση, είναι απαιτητικοί. Θετική εξέλιξη η εδραίωση πέρυσι της ανάκαμψης των πιστώσεων προς τις ΜΧΕ, έπειτα από οκτώ έτη συρρίκνωσης, με έμφαση σε εξωστρεφείς κλάδους. Μεταξύ των προκλήσεων παραμένουν η πιστωτική συρρίκνωση προς νοικοκυριά και το ότι το κόστος νέου δανεισμού των επιχειρήσεων παραμένει υψηλότερο από άλλες χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης. Υπό αυτές τις συνθήκες, προβλέπεται πιστωτική επέκταση προς τις ΜΧΕ το 2020, που μερικώς θα αντισταθμιστεί από τη συνεχιζόμενη συρρίκνωση και στασιμότητα των στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων αντίστοιχα.

Όπως ανέφερε επίσης, κατά την παρουσίαση της Έκθεσης, ο Γενικός Διευθυντής του ΙΟΒΕ καθηγητής Νίκος Βέττας:

- Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε στάδιο επιταχυνόμενης πραγματικής μεγέθυνσης. Ο ρυθμός της για το προηγούμενο έτος εκτιμάται οριακά άνω του 2% ενώ για το τρέχον αναμένεται σχετικά υψηλότερος, στην περιοχή του 2,2% με 2,5%.
- Η καταναλωτική εμπιστοσύνη και το οικονομικό κλίμα ευρύτερα ενισχύονται σε υψηλά επίπεδα, εικοσαετίας και δωδεκαετίας αντίστοιχα.
- Το κόστος χρηματοδότησης αποκλιμακώνεται στο δημόσιο και, σταδιακά, και στο ιδιωτικό επίπεδο. Σημαντικοί τομείς, όπως ο τουρισμός, συνεχίζουν να έχουν θετική συμβολή, ενώ άλλοι, όπως η οικοδομή, ανακάμπτουν από πολυετή λήθαργο. Οι εξαγωγές εξακολουθούν να κινούνται θετικά.
- Η άρση της ακραίας αβεβαιότητας που κυριάρχησε για μια σχεδόν δεκαετία, έχει από μόνη της ευεργετικά αποτελέσματα. Η επόμενη χρονιά θα είναι η πρώτη μετά από μια δεκαετία, όπου η ελληνική οικονομία θα μπορεί να είναι περισσότερο στραμμένη στις προκλήσεις του μέλλοντος παρά στα προβλήματα που κληρονομεί από το παρελθόν.
- Η πορεία της ελληνικής οικονομίας δεν θα είναι χωρίς εμπόδια και δυσκολίες. Υπάρχουν δομικές παθογένειες, ασθενής παραγωγική βάση και υψηλό εξωτερικό δημόσιο χρέος. Παρά την προσαρμογή, χαρακτηρίζεται ακόμη από χαμηλό βαθμό καινοτομίας, μικρή συμμετοχή της μεταποίησης στο ΑΕΠ και χαμηλή παραγωγικότητα.
- Το συνολικό επίπεδο επενδύσεων στη χώρα μας παραμένει καθηλωμένο περίπου στο μισό από αυτό που θα χρειαζόταν για τη σύγκλιση με τις υπόλοιπες οικονομίες της Ευρωζώνης.
- Μετά τα επόμενα λίγα χρόνια, όπου αναμένεται βελτίωση, τα θεμελιώδη της οικονομίας δεν την τραβούν μεσοπρόθεσμα από το 2% προς το 3%, αλλά την υποβιβάζουν προς το 1% ετήσιας πραγματικής μεγέθυνσης. Θα είναι λοιπόν ιδιαίτερα χρήσιμο να γίνει κατανοητό πως η πορεία ενδυνάμωσης της οικονομίας δεν έχει τελειώσει, ούτε θα είναι αυτόματη. Θα απαιτηθούν στοχευμένες πολιτικές, όσο και οριζόντιες, ειδικότερα στα συστήματα φορολογίας συντάξεων και εκπαίδευσης. Ο στόχος πρέπει να είναι να αυξηθεί συστηματικά η αμοιβή της εργασίας και

της επιχειρηματικότητας στη χώρα. Μόνο εάν αυτό συμβεί η μεγέθυνση της οικονομίας που καταγράφεται σήμερα θα οδηγήσει σε συνθήκες για ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα.

- Είναι κρίσιμο να γίνουν κατανοητές οι ευκαιρίες αλλά και οι περιορισμοί και να μην υπάρξει καθυστέρηση στη στροφή σε ένα νέο υπόδειγμα ανάπτυξης. Μια θετική πορεία μετασχηματισμού της οικονομίας μας θα έχει ως κεντρικά χαρακτηριστικά, τη στροφή της παραγωγής προς τις παγκόσμιες αγορές, αντί για το εσωτερικό, με ενίσχυση της σχετικής συνεισφοράς της μεταποίησης όπως και της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών μέσα από την καινοτομία.
- Οι πρόσφατες σχετικές παρεμβάσεις για μείωση φορολογικών συντελεστών και αύξηση συντάξεων, χρησιμοποιούν υφιστάμενο δημοσιονομικό χώρο προς όφελος της ενίσχυσης του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας.
- Ο πρόσθετος δημοσιονομικός χώρος που θα δημιουργηθεί, συμπεριλαμβανομένης και της ενδεχόμενης επιστροφής των αποδόσεων των ομολόγων, πρέπει να ενισχύσει την οικονομία κατά απόλυτη προτεραιότητα μέσω επενδύσεων.
- Είναι υψηλής σημασίας να υπάρχει κατά το δυνατό σταθερότητα και απλότητα των κανόνων και όχι συνεχείς αλλαγές. Προς αυτό θα συμβάλλει μια διαχρονική διευθέτηση για χρήση των «υπερπλεονασμάτων» που δημιουργούνται που να είναι συστηματική και όχι ευκαιριακή.
- Οι πρόσφατες παρεμβάσεις καθιστούν το σύστημα φορολογίας εισοδήματος ακόμη περισσότερο προοδευτικό και διατηρούν ακραία υψηλή επιβάρυνση για το σχετικά μικρό ποσοστό του πληθυσμού που πληρώνει φόρους. Από κοινού με τις παρεμβάσεις που έχουν ανακοινωθεί στο ασφαλιστικό σύστημα, ευνοούν σχετικά περισσότερο την αυτοαπασχόληση και μικρή επιχειρηματικότητα σε σύγκριση με την μισθωτή απασχόληση, εξέλιξη που δεν συντείνει στην ενίσχυση της παραγωγικότητας και εξωστρέφειάς της οικονομίας.
- Προς αυτή την κατεύθυνση, θα ήταν ιδιαίτερα θετική η μείωση του επιπέδου των ασφαλιστικών εισφορών στη μισθωτή εργασία, του ιδιαίτερα υψηλού ορίου του ασφαλιστέου εισοδήματος, της ενίσχυσης της ανταποδοτικότητας και ευελιξίας των συντάξεων μέσω δεύτερου και τρίτου πυλώνα, και η άμβλυση της ακραίας προοδευτικότητας του φορολογικού εισοδήματος.
- Τα επόμενα χρόνια, οικονομίες που θα γίνουν περισσότερο ανοιχτές, λειτουργώντας ως περιφερειακά ή παγκόσμια κέντρα για ανθρώπινο κεφάλαιο, επενδύσεις ιδέες και καινοτομικότητα, θα επωφελούνται συνεχώς.
- Η ελληνική οικονομία βρίσκεται μπροστά σε ένα πολύ σημαντικό παράθυρο ευκαιρίας, ώστε να μετατραπεί η τρέχουσα μεγέθυνση σε ισχυρή και μεσοπρόθεσμα διατηρήσιμη ανάπτυξη._